

Toespraak van burgemeester Peter den Oudsten voorafgaande aan de Twee Minuten Stilte op 4 mei 2016. Locatie: Martinikerkhof naast het provinciaal monument Sint Joris verslaat de Draak.

Beste mensen,

Het is goed hier met elkaar te zijn op deze plek, aan de voet van onze Martinitoren, om samen te herdenken. Wij herdenken de slachtoffers, burgers en militairen, van de tweede wereldoorlog en van vredesoperaties door hier te zijn, stil te zijn, te beseffen dat velen het leven verloren hebben in de strijd tegen onrecht en wreedheid. Door te herdenken beseffen we hoe rijk we zijn omdat we vrij zijn, in onze meningsvorming, in de keuze van ons geloof, het kiezen van een partner, de inrichting van ons leven.

“alles bestaat pas als we het benoemen”. Zo benoemde Henrike Vellinga het in het zojuist door haar voorgedragen gedicht. Daarmee raakt zij aan de kern van het herdenken. Want: benoemen, aanschouwen en niet wegstijgen maakt ons vrij. Als we het een naam geven, dichtbij ons houden, koesteren als een schat die ons iedere keer weer doet beseffen dat voor onze vrijheid grote offers zijn gebracht. Door stadjes, door gewone mensen in gewone straten gewone huizen in stad en ommeland.

Zoals Caspar Naber, winkelier. Vanmorgen is Caspar Antonius Johannes Naber herdacht samen met hen die in het Scholtenhuis aan de Grote Markt ondervraagd en gemarteld werden. Caspar Naber was verzetsstrijder. Op 9 november 1944 werd hij door de Duitsers opgepakt en gevangen gezet op de zolder van het Scholtenhuis. Op 11 november 1944 maakte hij een einde aan zijn leven door uit het raam te springen. Zo wilde hij voorkomen dat hij de bezetter na martelingen te veel informatie over het verzet zou geven. Caspar Naber werd 38 jaar.

Zoals Hendrik Boxma, geboren in Loppersum. Hendrik werkte als rangeerder bij de Nederlandse Spoorwegen. Hij was lid van het verzet. Op 23 september 1944 werd Hendrik Boxma in Groningen door de Duitse bezetter gefusilleerd. 37 jaar mocht hij worden. Vanochtend werd op Selwerderhof bij zijn monument een krans gelegd

Zoals Johan Swint. Vanmiddag vond na zeer lange tijd in het speeltuingebouw aan de Resedastraat weer een 4 Mei-herdenking plaats bij de plaquette ter herinnering aan de omgebrachte communistische verzetsman en gemeenteraadslid Johan Swint.

In februari 1941 was hij betrokken bij een oproep tot staking in verband met de anti-Joodse maatregelen van de Duitse bezetter, de Februaristaking. In de nacht van 31 december 1943 op 1 januari 1944 werd hij aangehouden, opgepakt en op het Linneusplein vermoord. Hij werd 49 jaar.

Vandaag zijn alle graven bezocht van onze verzetshelden, kransen en bloemen zijn gelegd. Vanavond herdachten we bij het Joods Monument aan de Hereweg onze vermoorde Joodse Stadgers. Allen slachtoffer van geweld, terreur en onderdrukking.

Vandaag ook zijn Joodse huizen opengesteld. Huizen van Joodse medeburgers die zijn weggevoerd, 2800 in Groningen. Ze werden vermoord. Sta voor het huis aan de Taco Mesdagstraat 37, de Folkingerstraat 34 of een van de vele andere huizen en besef hoe Joodse gezinnen met een koffertje vertrokken, werden weggehaald en uiteindelijk de vernietigingskampen werden ingedreven. Het is allemaal nog zo dichtbij, zo tastbaar.

Het verlies van zo veel stadgers, van zo veel veelbelovende levens, heeft tot op de dag van vandaag een blijvende leegte in onze stad veroorzaakt. Het is deze trieste constatering die ons op een avond als deze dwingt om onze doden te blijven herdenken. Hun namen te noemen. Daarmee hun bestaan weer even op te roepen. Want we mogen nooit vergeten wat er toen gebeurd is. De verhalen moeten steeds weer worden doorverteld. Zeker in deze tijd is het belangrijk ons te realiseren wat de gevolgen zijn van uitsluiting en onverdraagzaamheid.

Want oorlog is niet iets van vroeger, maar helaas nog steeds van nu. Dat blijkt wel uit de vele honderden vluchtelingen die in stad en provincie Groningen worden opgevangen. Omdat zij door oorlog en geweld niet meer in hun eigen land konden leven. Hier zijn ze welkom.

De doden, onze gevallenen, de mensen die voor ons het grootste offer hebben gebracht dat ze konden geven, kunnen we vanavond niet beter herdenken dan door hun leven en hun sterven te verbinden met ons dagelijks bestaan en ons dagelijks handelen. We moeten hen tot leidraad maken voor ons, vandaag: voor tolerantie, voor menslievendheid.

Vanavond liepen we in stilte, langzaam, Ieder van ons met zijn eigen gedachten en vragen. Wat is Goed? Wat is Kwaad? Wat zou ik gedaan hebben als het oorlog was. Wat is voor mij de verbinding tussen deze herdenking en mijn leven nu? Hoe kan ik bijdragen aan een tolerante en menslievende samenleving voor iedereen?

Want: “alles bestaat pas als we het benoemen”.

Ik dank u voor uw aandacht.

Peter den Oudsten,
burgemeester

.